

En tidsbegivenhet på Sørlandet

I morgen åpner det største kunstprosjekt på Sørlandet i år Genus Loci, i Ny-Hellesund. Skoleskipet «Sørlandet», ordførere, og 500 mennesker er ventet til åpningen.

AV KÅRE STOVELAND
Foto: TOVE SKRAMSTAD

SGNE. Det er en uforordet, spennende og kontroversiell landskapskunst som møter publikum når de går i land på Kapelløya og Heløya i Ny-Hellesund. Fra et hvitmalt hytteskjell i Segne kommune i 1860 brant ned en privatid bytte til fordel for allmenheten. Til frittslående speilkonstruksjoner omkring rullebane og minnene om nazistenes okkupasjon av Norge under krigen. I tillegg til dette noe så fredelig som et blankpussert svaberg, et stort så godlynt og rørende menneskelignende vesen som har kravlet seg i land i Daumannsbukta, en turkis himmeltette rett opp fjellveggen i Olavsundet og en lysende, sumerisk vanauged ved inngangen til det samme sund. Til sammen søks verk av seks ulike kunstnere spredt omkring på de to øyene.

Idagelen bak Genus Loci-prosjektet, Ingrid Juell Moe, er om mulig enda mer begeistret for det hun har stått i stand på enn da det hele startet for fire år siden. Ikke minst over selv prosessen i land hun har sett hvordan de siste ukenes kunstneriske virksomhet i skjærgården har fått noe til å ikke med mange søgnefolk. Tidløse skulptører har de siste dager deltatt gratis med lys og byt, eget redskap og bare nevene for å hjelpe kunstneren.

Det er i ferdi med å skje noe. Jeg har et sterkt inntrykk av at flere og flere ønsker at det lille som tunge dyremennesket som ligger hølpet på stranden i Daumannsbukta må bli værende der. Ellers har det vært helt utrolig å oppleve den uvøiljen og hjelpsomheten folk har vist. Strøm har vi fått «lån» som en selvfølge hos hytteeiere, og det utrolige av alt er den utvilsomme tillitene. Perfrmann Svein Eileland har gjort for oss. Fra transporten av den åtte toner strukoløsener til Daumannsbukta, til monteringen av stigen i Olavsundet, sier Ingrid Juell Moe.

Andre vil si at det mest utrolige er Ingrid Juell Moea temats med prosjektet etter at hun undagangt ideen til Genus Loci. Stedets ånd, for noen år siden. Med det filosofiske spørsmålet «hva er et sted, og hvordan kan kunst bidra til forståelse og opplevelse av stedets som utgangspunkt, er det allerede avholdt to Genus Loci arrangementer i Segne - i 1999 og i 2000. Landskapskunst i Ny-Hellesund er altså det tredje - og siste. Kunstverket som er pr er mest direkte inn i vår tid og Sørlands skjærgårdens nyere historie, er Trondheimskunstneren, Erlend Lierdets byttekonstruksjon, kalt «Zones». Det tredimensjonale byttekjellet i hvitmalt metall, er plassert nøyaktig på stedet der

en av to bytter ble brent ned av Segne kommune i 1960. Saken vakte voldkorn oppsatt et engasjement den gangen, og ble nærmest et symbol på det mange trodde var Allmenhetens seier over privatisering av kystsonen. I dette perspektivet er det interessant å se på Segne kommunes liberale byttepolitikk de 12 årene som er gått etter byttebrenningen.

I tillegg til dette politiske og samfunnskritiske aspektet, sier Erlend Lierd, kommer også mitt eget bilde av Sørlandet, sett med trenders øyne. Mens kystfolket på Vestlandet og nordover er mest opptatt av naturen i kystsonen, er sørlandene opptatt av eiendommer. Det store presset på Sørlandskysten presser fram diskusjonen om forholdet mellom konsum av kysten, og utbygningen av den.

En enda større konflikt er det den tyske kunstneren Jürgen Grieger griper fatt i, med sine 18 «Skilt»- eller skiltfrakttage starter med bevøilse spill, plassert i tilknytning til de gamle krigsruinene. St. Olavs varden og komposittallene på Heløya.

For meg står den tyske okkupasjonsmaktens massive inngrep i landskapet i sentrum. Med disse åtte skilt, og speilkonstruksjonene ønsker jeg å gi publikum en mulighet til se det hele på en ny måte. Jeg ønsker å lyse opp, belyse, reflektere og å ettertanke. Det første publikum ser når de vender på speilene er seg selv i omgivelser. Dermed er også tidskuren selv med i historien om stedet, sier Grieger.

I Daumannsbukta på Kapelløya ligger den danske kunstneren Claus Ørntofts godsmidde og ubestemmelige kerne i kinessisk granitt - omtalt i Fædrelandsvennen tidligere, og et sterkt berentor har Marlene Linge de siste ukene kastet ut flasken med bokstaver fra Gabriel Scotts «Jernbyrden» og bilder fra sitt eget gamle familiealbum fra Sørlandet, samtidig som hun har polert et lite stykke sørlandsk svaberg så det nesten ligner seg for dem som kan se.

For ikke å glemme lydsdesigner Kurt Hermansens underangskonstruksjon ved Olavsundet der 700 knettåm, lysende divider går de sydlige tegnene på at kommunikasjonen mellom den same-riske havuuden Enket og havfolket i Ny-Hellesund er i gang. Og midt i det berente Olavsundet stiger Jorun Kraft Moea turkise versjon av Hellig Olavs drem om en himmeltette opp over ryggen til trøllvinnen Gyra (under vannskjæret) med Ny-Hellesund himmelen. Hølge kunstneren er den også et bundet mellom den norske mytologien og dagens kristendom, og går dermed rett inn i dagens aktuelle debatt om toleranse mellom ulike religioner.

MOT HIMMELN: Jorun Kraft Moea fra Hellig Olavs «Himmelstige» som stiger lodderett opp fjellveggen i Olavsundet.

FOR GODT: I Daumannsbukta ligger fortsatt den danske kunstneren Claus Ørntofts «Jernbyrden» stranding. Kanse blir det godmodige vesenet liggende der for godt.

BRENNAKTUELL: Erlend Lierd far opp et brennaktuet tema gjennom sitt byttekjell i stå plasset på tomta til en av de bytter Segne kommune brente på Kapelløya i 1960.

PUSSET: Marlene Linge har pusset svaberg og sendt flasken opp i over to uker på Kapelløya i Ny-Hellesund.

REFLEKTERER: Den tyske kunstneren Jürgen Grieger reflekterer både seg selv og de tyske krigsruinene gjennom sine 18 «Skilt»-terreng på Heløya.